

تمهید کند تا به توسعه پایدار واقعی بیانجامد. با این تفصیل استاد مرتضی فرهادی مردم‌شناس زیست‌بوم‌گرایی ایرانی را می‌توان مهم‌ترین الگوی الهام‌بخش برای دانش‌بنیان‌های پایدار ایرانی معرفی کرد. فرهادی به‌واسطه تأکیدی که بر ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های تاریخی ایران دارد و با بازخوانی میدانی و تاریخی این پتانسیل‌ها به نقد نظریات استعماری شرق شناسانه می‌پردازد یکی از مهم‌ترین منابع تولید اعتماد به نفس ملی در مقابل نظریات خودتحقیرانه استعماری است که فرهنگ بومی و تاریخی ایرانیان را مستعد توسعه نمی‌دانند و به گسست از تاریخ و فرهنگ بومی ایران حکم می‌دهند. این هویت بخشی زمینه‌ساز همان اعتماد به نفس ملی است که می‌تواند موجد خلاقیت در علم و تولید شود. تأکید فرهادی بر ساخت‌های فرهنگی و اجتماعی کار و تولید و همکاری و نیز بازخوانی دانش‌ها و فناوری‌های سنتی و محلی همچنین پیونددهنده مسئله خلاقیت با بوم‌تاریخی و زیستی ایران است و از همین جهت نوعی وحدت میان پایایی با پویایی و تحول و پیشرفت علمی و صنعتی ایجاد می‌کند.

جایگزین آن‌ها شود، می‌داند. او همچنین به تناسب بحث‌ها به توصیف فناوری‌های سنتی در حوزه کشاورزی، باغداری و دام‌پروری می‌پردازد و نشان می‌دهد که این فناوری‌های سنتی چگونه با طبیعت و شرایط اقلیمی همساز بوده‌اند. البته فرهادی یادآوری سنت‌های ایرانی در کشاورزی و دامداری را صرفاً ارضای حس نوستالژیک نمی‌داند و معتقد است این بازخوانی چراغ راه آینده است و به استفاده بهتر از دستاوردهای صنعتی و فناوریانه جدید باری می‌رساند.

فرهادی البته صرفاً به دانش‌ها و فناوری‌های فنی و تکنیکی سنتی نمی‌پردازد بلکه قسمت عمده آثار او توصیف فرجه شکل‌گیری انواع ساخت‌های اجتماعی از جمله یاریگری‌ها و تعاونی‌های سنتی در میان ایرانیان در جهت غلبه بر محدودیت‌های طبیعی همچون کم‌آبی در قلمرو کشاورزی، باغداری و دام‌پروری است. فرهادی از این مقدمات برای نقد نظریه‌های استعماری و شرق‌شناسانه «تکروی ایرانیان» و «تنبلی ایرانیان» بهره بسیاری می‌برد. به زعم فرهادی ایرانیان در سنت خود نه تنها تنبل و تک‌رو نبوده‌اند بلکه کار به‌عنوان یک ارزش فی‌نفسه در فرهنگ ایرانی جای داشته است و ایرانیان همچنین سابقه غنی در کار و فعالیت جمعی داشته‌اند و هنوز آثار این جمع‌گرایی در ناخودآگاه جمعی و حافظه تاریخی ایرانیان وجود دارد و از همین جهت توسعه ایران از مسیر بازتولید این ارزش‌ها و سنت‌ها می‌گذرد و قدم اول در این مسیر به رسمیت شناختن این سنت‌ها و سپس مطالعه مجدانه برای بازتولید آن‌ها در شرایط فعلی ایران است. از همین روست که قسمت عمده آثار فرهادی توصیف اشکال مختلف «یاریگری ایرانیان» بوده است.

مرتضی فرهادی مثالواره دانش‌بنیان پایدار

در ابتدای این یادداشت و در تبیین دانش‌بنیان‌ها اشاره شد که توسعه «دانش‌بنیان» ها نیازمند تقویت فرهنگ و روحیه کار و تلاش و تولید و خلاقیت است و فراگیر شدن شرکت‌های دانش‌بنیان نیازمند نضج‌گیری روحیه کار جمعی و تعاونی است. همچنین دانش‌بنیان شدن در کشور باید پایداری اجتماعی و زیست‌محیطی را

”

او معتقد است که باید از سنت، فرهنگ و تمدن ایرانی نه صرفاً مسئله‌های زینتی که به‌عنوان پلی برای آینده (توسعه) بهره گرفت و از این جهت «مردم‌نگاری» دانش‌ها و فن‌آوری‌های سنتی ایران، «تاز» شب «مردم‌نگاران ایرانی» است

